

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел. бр. 18677 датум: 26.07.2023.

На основу члана 138. став 1. Устава Републике Србије („Сл. гласник РС“, бр. 98/06) и члана 37. Закона о Заштитнику грађана („Сл. гласник РС“, бр. 105/2021) у поступку контроле законитости и правилности рада Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Министарства унутрашњих послова и Центра за заштиту жртава трговине људима, у поступку покренутом по сопственој иницијативи, Заштитник грађана је сачинио следећи

ИЗВЕШТАЈ О СЛУЧАЈУ СА ПРЕПОРУКАМА

Заштитник грађана, на основу сазнања добијених из медија и обраћања А11 – иницијатива за економска и социјална права, дошао је до сазнања о неповољном положају и могућој повреди права и слобода вијетнамских радника који раде на изградњи фабрике за прераду гума „Linglong“ у Зрењанину.

У свом обраћању Заштитнику грађана А11 – иницијатива за економска и социјална права указала је на неповољан положај радника из Вијетнама који раде на градилишту фабрике „Linglong“ у Зрењанину. Наиме, у допису је указано да поред питања потенцијалне трговине људима, постоји и друга перспектива, а то су услови живота и смештаја радника који су, како је наведено, испод сваког нивоа људског достојанства. Истовремено, Заштитнику грађана је достављен Извештај о условима живота и рада вијетнамских радника на градилишту фабрике „Linglong“, који су сачинили А11 – Иницијатива за економска и социјална права и ASTRA –Акција против трговине људима.

Ради утврђивања свих релевантних чињеница и околности у вези са конкретним случајем, те предузимања мера у оквиру својих надлежности, Заштитника грађана је 17.11.2021. године формирао предмет по сопственој иницијативи.

Истог дана, 17.11.2021. године представници Заштитника грађана контактирали су Министарство за рад, запошљавање, социјална и борачка питања, Одсек за инспекцију рада Зрењанин. У разговору са шефом одсека АА, Заштитник грађана добио је информације да су 16.11.2021. године инспектори за рад, заједно са представницима Министарства унутрашњих послова, Полицијске управе Зрењанин и Центра за заштиту жртава трговине људима извршили теренски надзор поводом конкретног случаја. Како је у разговору наведено, имајући у виду да су се главни наводи пријава које су органи управе примили односили на смештај радника, који се налази ван градилишта, односно места где се врши рад, те надлежности инспекције рада, надзор су водили и координисали представници ПУ Зрењанин. С тим у вези именовани је навео да је МУП, Сектор за ванредне ситуације, Одељење за ванредне ситуације у Зрењанину донео решење 16.11.2021. године, одмах након завршеног надзора, којим је забрањена употреба два објекта где су смештени радници. Према информацијама којима је у том тренутку

располагала Инспекција рада, у току дана 17.11.2021. године требало је да започне измештање радника из конкретних објеката за смештај.

Након примљених информација представници Заштитника грађана су истог дана, 17.11.2021. године извршили непосредан надзор и одржали састанак са представницима ПУ Зрењанин у просторијама ПУ Зрењанин.

У току разговора представници Заштитника грађана упознати су са следећим чињеницама и околностима:

- Дана 16.11.2021. године извршена је од стране МУП-а, инспекције рада Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Центра за заштиту жртава трговине људима координисана теренска инспекција просторија где су смештени држављани Вијетнама, а који раде на изградњи фабрике „Linglong” у Зрењанину.
- Након извршеног инспекцијског надзора Одељење за ванредне ситуације у Зрењанину Сектора за ванредне ситуације МУП-а Републике Србије донело је решење број: 09/1...број 217-1.... од 16.11.2021. године којим је забрањена употреба објеката означених под редним бројем 8, описан као зграда трговине површине 812 м2 (складиште) и под редним бројем 9, описан као зграда трговине површине 811 м2 (складиште) у Зрењанину „Стовариште Ечка“, у сврху стамбеног објекта, до испуњености Законом прописаних услова. Рок за поступање је „одмах“. Такође, конкретним решењем забрањено је држање боца за ТНГ у количини преко 30 килограма и буради са дизел горивом у количини већој од 200 литара.
- Прегледом наведених објеката утврђени су недостаци, односно да се складишни објекти користе за смештај већег броја радника, а да нису обезбеђени услови за сигурну евакуацију људи из објеката 8 и 9. Око објеката су се налазиле импровизоване кухиње.
- Према информацијама доступним у том тренутку на конкретном градилишту радило је 402 радника из Републике Вијетнам, и сви су смештени на истој локацији на „Стоваришту Ечка“. Сви радници законито су боравили у Републици Србији по оба основа, тј. имају легалан статус.
- Поводом навода о потенцијалној трговини људима ПУ Зрењанин сачинио је извештај и исти доставио Вишем јавном тужилаштву у Зрењанину, које је 17.11.2021. године од МУП-а затражило прикупљање обавештења.
- Према оперативним сазнањима МУП-а, радници из Вијетнама од самог доласка имали су посебне захтеве у односу на раднике који долазе из Републике Кине. Најпре, радници из Вијетнама одбијају да једу храну која се спрема на градилишту за раднике из Кине, као и локалну храну. Имајући у виду да су најпре одбили вакцинацију против вируса COVID, те да су се због тога побунили радници из Кине, радници из Вијетнама нису смештени у контејнере за смештај на истој локацији као радници из Кине, већ су из епидемиолошких разлога смештени на другу локацију. Међутим, радници из Вијетнама сада су прихватили да се вакцинишу и до сада је вакцинисано 200 радника из Вијетнама.
- Према информацијама којима је МУП располагао у том тренутку тих 200 вакцинисаних радника већ током дана су измештени из објеката за које је МУП донео решење за забрану употребе у сврху стамбених објеката. Са Институтом Батут организована је вакцинација и преосталих радника.

- Радници из Вијетнама слободно се крећу, путне исправе у том тренутку налазиле су се у управној згради, како је наведено, из практичних разлога, како исте не би изгубили. Уколико желе да добију назад своје путне исправе, оне им се на захтев одмах враћају, при чему потписују реверс, како не би евентуално у случају да их изгубе за то оптужили послодавца. Сваком раднику из Вијетнама који је пожелео да се врати у Вијетнам, компанија је организовала и платила повратак.
- Према наводима представника МУП-а, неки радници долазе у Републику Србију како би искористили прилику за даљи одлазак на запад. С тим у вези, постоји одређен број случајева где су радници из Вијетнама са мигрантима покушали да пређу границу и дођу до земаља Европске уније.
- На конкретном градилишту укупно се налази 1600 страних радника. Компанија „Linglong” ангажује друге компаније као извођаче радова, које обезбеђују радну снагу за рад на градилишту.
- Према информацијама којима је МУП располагао у том тренутку, радници из Вијетнама део зараде примају на жиро-рачуне у Републици Вијетнам, а део им се непосредно исплаћује.
- Велики проблем представљало је то што Република Вијетнам нема дипломатска представништва у Републици Србији, као и да се најближе дипломатско представништво Републике Вијетнам налази у Републици Румунији. Такође, велики проблем представљала је чињеница да у Републици Србији нема преводица за вијетнамски језик, већ да се комуникација са радницима обавља преко 12 радника који знају одређени дијалект кинеског језика.
- Представници Заштитника грађана обавештени су да ће МУП током 18.11.2021. године извршити контролне инспекцијске надзоре у циљу утврђивања поступања по решењу Сектора за ванредне ситуације од 16.11.2021. године.

Након одржаног састанка, представници Заштитника грађана су заједно са представницима ПУ Зрењанин, истог дана 17.11.2021. године, обишли спорне објекте поводом којих је МУП донео решење о забрани употребе. Објекти су имали импровизоване заједничке просторије, кухиње, а купатила су се налазила у контејнеру. Собе за спавање су преграђене плочама и у истима се налазе појединачни и кревети на спрат.

Представница компаније која ангажује раднике на конкретном градилишту указала је да се пасоши радника из Вијетнама налазе у сефу у управној згради из практичних разлога, како се не би изгубили на градилишту, јер у случају губитка путне исправе, за издавање нове путне исправе мора да се иде у Републику Румунију. Свим запосленима пасоши су доступни и издају им се уз реверс. Уколико желе да се врате кући, компанија им обезбеђује превоз. Такође, пасоши се налазе у управној згради и ради лакшег регулисања свих обавеза са МУП-ом. Компанија има уговор са приватном болницом „Св. Јован” ради пружања здравствене заштите запосленима.

Приликом посете обављен је разговор и са једним од радника из Вијетнама, који је између осталог указао да услови смештаја у којима се радници налазе нису најбољи, али нису ни лоши, као и да не жели да напусти своје радно место. Именовани је предочио да је у Републику Србију стигао у априлу месецу и жели да остане до краја пројекта. Навео је да је задовољан зарадом, да није имао примедбе у вези са слободом кретања, могућношћу

повратка кући и исплатом зараде. Највећи проблеми су, како је навео, биле ниске температуре на које нису навикли и снабдевање топлом водом. Објаснио је да свака соба има грејно тело, а на питање због чега иду боси и у папучама, одговорио је да су тако навикли, да нису навикли да носе затворену обућу и да се не осећају пријатно у њој, због чега је носе само на градилишту. Указао је да вијетнамски радници храну сами спремају, јер им понуђена кинеска и домаћа храна не одговарају.

Дана 19.11.2021. године Заштитник грађана одржао је у просторијама ПУ Зрењанин нови састанак са представницима ПУ Зрењанин. Том приликом Заштитник грађана упознат је са следећим чињеницама и околностима:

- Одељење за ванредне ситуације у Зрењанину Сектора за ванредне ситуације МУП-а Републике Србије извршило је ванредни инспекцијски надзор над извршењем решења број: 09/1... број 217-1... од 16.11.2021. године. Предметним решењем забрањена је употреба објекта означеног под редним бројем 8, описан као зграда трговине површине 812 м² (складиште) и објекта означеног под редним бројем 9, описаним као зграда трговине површине 811 м² (складиште) у Зрењанину „Стовариште Ечка“, у сврху стамбеног објекта, до испуњености Законом прописаних услова и забрањено је држање боца за ТНГ у количини преко 30 килограма и буради са дизел горивом у количини већој од 200 литара. У контролном инспекцијском надзору утврђено је да је поступљено по решењу. Како је наведено, уклоњене су боце за ТНГ и бурад са дизел горивом.
- Дана 18.11.2021. године започето је исељавање радника који су били смештени у наведеним објектима, где се до тада налазило 250 радника. Део радника, њих око 130, измештено је у смештај који је изграђен за кинеске раднике и у Каштел Ечка, у хотелски смештај.
- Свим радницима послодавац је вратио путне исправе.
- У погледу законитог боравак радника на територији Републике Србије указано је да фирма која ангажује раднике „CHINA ENERGY ENGINEERING GROUP TIJANIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION CO LTD“ ОГРАНАК СТРАНОГ ПРАВНОГ ЛИЦА, БЕОГРАД, у конкретном случају подноси захтеве за визу Д у Амбасади Републике Србије у Цакарти. Министарство спољних послова тражи мишљење МУП-а за издавање предметне визе. Виза Д издаје се на период од 180 дана и лице коме је издата виза има право на један улазак у Републику Србију. Након доласка радника у Републику Србију, компанија у року од 24 часа, уз достављање свих потребних доказа (виза, уговор о раду, одлука компаније о упућивању, одлука компаније о прихватању) пријављује МУП-у боравак радника на адреси компаније у Зрењанину. Сви вијетнамски радници имају законит боравак у Републици Србији. У случају истека визе, компанија у име радника подноси захтев за привремени боравак радника на територији Републике Србије ради кретања у оквиру привредног друштва. ПУ Зрењанин предузима потребне активности како би сваки запослени лично потписао конкретни захтев.
- У току важења визе Д, радник у случају одласка из Републике Србије нема право повратка са истом визом, јер се ради о визи која траје 180 дана са правом једног уласка у Републику Србију. У току привременог боравак лице може, док траје привремени боравак да улази и излази из Републике Србије више пута.
- У случају раскида уговора о раду или одлуке о повратку у земљу, уколико се ради о привременом боравак, за лице које остане на територији Републике Србије и након

истека привременог боравка доноси се решење о враћању. Уколико се раскине уговор о раду току важења визе Д, Министарство спољних послова обавезно је да укине визу.

Након одржаног састанка Заштитник грађана је обишао је објекте поводом којих је МУП донео решење о забрани употребе. Приликом посете спорним објектима констатовано је да су раније уочене боце за ТНГ и бурад са дизел горивом уклоњени. Такође, примећено је исељавање радника и ствари из објеката у којима су радници били смештени. Представници „CHINA ENERGY ENGINEERING GROUP TIJANIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION CO LTD” ОГРАНАК СТРАНОГ ПРАВНОГ ЛИЦА, БЕОГРАД указали су да се тренутно на предметној локацији налази још 89 радника који одбијају да се преселе. Како је речено, ради се о групи радника која је прва дошла у Републику Србију и да они не желе да напусте објекте у којима су становали. Радници су заузели став да овде имају пуну слободу да сами спремају храну, праве роштиљ и организују друге активности, које не би могли на другим местима. Према наводима представника компаније, у току су преговори са радницима који желе да остану у циљу њиховог измештања у други смештај.

Заштитник грађана обишао је и просторије Хотела Каштел Ечка где је део радника пребачен 18.11.2021. године. Радници су пребачени у наведени хотел док се не обезбеде услови да добију смештај радника. У разговору са радницима који се ту налазе добијене су информације да су задовољни смештајем и условима. Пасоши радника налазили су се на рецепцији Хотела.

Дана 23.11.2021. године Заштитник грађана обишао је локације на које су измештени радници из Вијетнама, заједно са представницом компаније „CHINA ENERGY ENGINEERING GROUP TIJANIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION CO LTD” ОГРАНАК СТРАНОГ ПРАВНОГ ЛИЦА, БЕОГРАД.

Заштитник грађана најпре је обишао објекте на „Стоваришту Ечка“, поводом којих је МУП донео решење о забрани употребе 16.11.2021. године, а где су били смештени радници из Вијетнама. На конкретној локацији још увек се налазило 89 радника који одбијали да буду премештени, а са којима се према наводима представнице компаније и даље преговарало о томе. Поновила је да њима тај смештај одговара, зато што је већи део радника премештен и сада имају више простора, као и могућности да спремају своју храну. Све време боравка вијетнамских радника у Републици Србији, како је наведено, компанија обезбеђује вијетнамске куваре који спремају вијетнамску храну радницима. На спорној локацији представници Заштитника грађана приметили су знатно мањи број радника. Приликом доласка, у 9:15 часова уочен је радник из Вијетнама који је на бициклу и са радним шлемом одлазио у правцу градилишта. Мањи број радника који се у том тренутку затекао на предметној локацији налазио се у међусобном разговору напољу, или су користили мобилне телефоне.

Један од објеката (са леве стране гледано од прилаза) био је у потпуности испражњен, а у десном објекту и контејнерима иза њега смештени су преостали радници. У собама је било топло и коришћени су радијатори као грејна тела. Према речима представнице компаније из овог објекта радници бициклима иду до градилишта (примећен приликом сваке посете велики број бицикала), док је за раднике из других објеката који су удаљенији од градилишта обезбеђен аутобуски превоз до градилишта и назад. Истакнуто је да у објектима има довољно топле воде, јер се унутра налази мањи број радника. У десном објекту, у соби која се налази наспрам улаза обављен је разговор са једним од радника који говори кинески језик уз превођење представнице компаније. Том приликом наведени радник је указао:

- У Републику Србију дошао је у јуну месецу. Зна да се налази у Републици Србији и пре доласка упознат је са земљом у коју долази и условима рада. Има уговор о раду и задовољан је зарадом. На посао одлази бициклом, а слободно време проводи са другим радницима, одлази у град ради шетње и куповине намирница у већим маркетима. Има пасош који се налази код њега. Задовољан је храном и условима смештаја који је, како наводи, сада бољи од када су други радници пребачени. Смештај би променио само у случају да им се и на новој локацији обезбеди могућност да спремају вијетнамску храну. Од доласка у Републику Србију има редован контакт са породицом у Вијетнаму путем друштвених мрежа Facebook, Instagram, као и путем кинеске друштвене мреже WeChat. Наводи да је примио две дозе вакцине против Ковида. Није имао ни један проблем са локалним становништвом, за које наводи да је љубазно.

Након обиласка објеката где је остало 89 радника из Вијетнама који нису желели да се преселе, Заштитник грађана са сарадницима и представником компаније обишао је локације на које су пресељени радници, осим локације Каштел Ечка, коју је Заштитник грађана обишао 19.11.2021. године.

- У Гарни хотел „Идеал“ који се налази у улици Др Корнела Радуловића бр. 32 у Зрењанину, смештено је 14 радника. Радници из овог хотелског смештаја аутобусом се превозе на градилиште и са градилишта назад, обезбеђује им се вијетнамска храна.
- У објекту који се налази у кругу бивше фабрике шећера, на адреси Петра Драпшина бр. 1 смештено је 26 радника. Радници су смештени у собе са креветима на спрат и имају 2 купатила и 2 тоалета. У собама је топло и имају обезбеђену топлу воду.
- У објектима у оквиру Penpharma, где су изграђени смештаји за кинеске раднике, пребачено је 103 радника из Вијетнама. Обезбеђен је смештај и за преосталих 89 радника уколико прихвате да буду пребачени. Смештаји имају обезбеђену топлу воду и грејна тела, тоалете и купатила, као и велику кухињу за раднике, где ће бити омогућено да се спрема и вијетнамска храна, односно где ће бити упошљени вијетнамски куvari.

Том приликом обављен је разговор са једним радником из Вијетнама који зна кинески језик. Указао је да је Републику Србију дошао у септембру месецу, зна да се налази у Републици Србији и пре доласка упознат је са земљом у коју долази и условима рада. Има уговор о раду и наводи да је зарада боља него у Вијетнаму. На посао одлази бициклом, а слободно време проводи тако што оде у град у куповину, пере веш и одмара. Има пасош и налази се код њега. Задовољан је условима смештаја. Од доласка у Републику Србију има редован контакт са породицом. Наводи да је вакцинисан. Није имао ниједну непријатну ситуацију у локалној средини. Задовољан је храном.

- Део радника пребачен је у приватну кућу у насељу ...у улици ... Приватна кућа има све неопходне услове за боравак, а у току је и реновирање дела куће. Представница компаније није знала број радника пребачен на ту локацију.

Према наводима представнице компаније, компанија радницима обезбеђује 100 гигабајта интернета, на основу уговора са оператером VIP. Такође, указано је да компанија сваком раднику обезбеђује прслук, обућу и шлем за градилиште, као и да се радници облаче у смештају и долазе на градилиште у опреми за рад. Представница компаније указала је и то да су сви радници пре доласка у Републику Србију обавештени о условима рада, послу, као и земљи у коју долазе. Компанија податке о условима рада, послу и земљи

достављају агенцији у Вијетнаму. Уговор о раду потписују приликом доласка у Републику Србију и сачињавају га на енглеском и вијетнамском језику.

Представница Компаније је приликом разговора указала да је до тог момента, 23.11.2021. године, вакцинисано 249 радника вакцинама против Ковида, док вакцинацију чека још 160 радника. До тада ни један радник у компанији који ради на градилишту није имао Ковид. Имајући у виду наведено, Заштитник грађана актом сарадње затражио је информације од Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“, који је 30.11.2021. године обавестио Заштитника грађана да је 249 радника из Вијетнама, који раде на изградњи фабрике „Linglong“ у Зрењанину, вакцинисано против COVID -19, Sinofarm вакцином са две дозе. Вакцинација радника из Вијетнама ће, како је у акту наведено, бити настављена и планира се вакцинација још 150 радника првом дозом вакцине. Како је Заштитник грађана обавештен, нису вакцинисани радници који нису пријављени, као ни они који нису били заинтересовани за вакцинацију. Предметна информација достављена је од стране надлежног епидемиолога из Завода за јавно здравље Зрењанин.

Дана 13.12.2021. године представници Заштитника грађана поново су обишли локације на које су пребачени радници из Вијетнама, заједно са представницима компаније.

Представници Заштитника грађана најпре су обишли објекте у оквиру Penpharma, који се налази у индустријској зони Зрењанин у близини градилишта, где су изграђени смештаји за раднике. Према речима представника компаније, преосталих 89 радника из Вијетнама, који су одбијали да буду пребачени из објекта на „Стоваришту Ечка“ у нове објекте, дана 25.11.2021 године пребачени су у објекат у оквиру Penpharma, који је Заштитник грађана обишао 23.11.2021. године. У предметном објекту смештено је 89 радника из Вијетнама, док је 120 радника из Вијетнама који су међу првима пресељени из објекта на „Стоваришту Ечка“ смештено у објекат који је раније служио као управна зграда и сада је прилагођен за смештај радника.

Поред наведена два објекта налазила су се по два контејнера у којима су кухиње у којима се спрема вијетнамска храна за раднике из Вијетнама. Собе у којима су смештени радници биле су топле, објекти имају купатила и тоалете. У оквиру Penpharma се налазе и терени за кошарку и фудбал, справе за вежбање, као и продавница у којој се продаје прехранбена роба из Кине и Србије, гардероба и опрема за рад.

Представници компаније указали су да тренутно код њих раде 330 радника из Вијетнама. Један део радника, након што су им предати пасоши, отишао је, тј. не појављују се на послу и у смештају, при чему представници компаније наводе да од компаније нису захтевали да им обезбеде повратак кући. Представници компаније не знају где се налазе. Такође, наведено је да 27 радника из Вијетнама тражи повратак у Вијетнам, те да компанија предузима све активности у контакту са амбасадом Вијетнама у Румунији, а у циљу резервисања карата и њиховог повратка у Вијетнам (имајући у виду ограничења уласка у Вијетнам). Истакнуто је да су сада сви радници из Вијетнама вакцинисани против Ковида.

Такође, представници компаније указали су да се на земљишту поред Penpharma врше припремни радови за постављање додатних контејнера за смештај радника, у које би били пребачени радници из Вијетнама који су смештени у објекту који се налази у кругу бивше фабрике шећера, на адреси Петра Драпшина бр. 1 и у приватној кући у насељу ... улици ... На тај начин, сви радници из Вијетнама били би на једној локацији.

У објекту у ком је смештено преосталих 89 радника, који су последњи премештени из објекта на „Стоваришту Ечка“, представници Заштитника грађана, уз превођење представнице компаније, обавили су разговор са једним радником из Вијетнама у соби бр. 907. Навео је да је задовољан смештајем и храном и да редовно имају месо у оброцима, некада пилетину, некада друге врсте меса. Како наводи зарада је редовна, а када касни по дан или два, компанија их о кашњењу обавести. Пасош се налази код њега. Има свакодневну комуникацију са породицом и користи интернет. Указао је да је примио обе дозе вакцине против Ковида, да је задовољан и да је једини проблем хладно време у Србији на које није навикао.

Након тога представници Заштитника грађана обишли су и преостале две локације на које су смештени радници из Вијетнама:

- У објекту који се налази у кругу бивше фабрике шећера, на адреси Петра Драпшина бр. 1 смештено је 36 радника. Радници су смештени у собе са креветима на спрат и имају два купатила и два тоалета. У собама је топло и имају обезбеђену топлу воду. У објекту је обављен разговор са још једним радником који је указао да је пасош код њега, да је вакцинисан са две дозе, да је задовољан смештајем и храном, као и да има сталну комуникацију са породицом.
- У приватној кући у насељу ... у улици ... смештено је 36 радника из Вијетнама. Приватна кућа поседује све услове за живот, а радницима су обезбеђена додатна грејна тела. Према наводима представника компаније, након постављања нових контејнера, радници смештени на овој локацији биће први пресељени.

Представници Заштитника грађана, обишли су објекте на „Стоваришту Ечка“, поводом којих је МУП донео решење о забрани употребе 16.11.2021. године, а где су били смештени радници из Вијетнама. Објекти у којима су били смештени радници из Вијетнама испражњени су и у њима се нико није налазио.

На основу информација до којих је дошао у свом раду, паралелно са непосредним надзорима које су представници Заштитника грађана извршили, Заштитник грађана дана 23.11.2021. године донео је закључке о покретању испитног поступка према Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Министарству унутрашњих послова и Центру за заштиту жртава трговине људима, те затражио изјашњења органа.

У испитном поступку контроле правилности и законитости рада МУП-а у конкретном случају, Заштитник грађана је утврдио:

- Полицијски службеници ПУ Зрењанин поступали су по допису организације цивилног друштва „Три тачке“, а који је проследила Канцеларија за координацију активности у борби против трговине људима, дана 15.11.2021. године. У предметном допису пријављена је сумња да су држављани Вијетнама који су радно ангажовани на подручју Зрењанина у изградњи фабрике „Linglong“, жртве трговине људима у циљу радне експлоатације. Такође, 15.11.2021. године запримљен је допис удружења грађана „ASTRA“ - Тима за подршку жртвама трговине људима у којем указују на сумњу потенцијалне трговине људима у циљу радне експлоатације држављана Вијетнама ангажованих за рад од стране кинеске компаније „CHINA ENERGY ENGINEERING GROUP TIANJIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION“ на изградњи фабрике аутомобилских гума Linglong International Europe d.o.o. Зрењанин.

Сходно наведеном, дана 16.11.2021. године одржане су консултације са Вишим јавним тужиоцем у Зрењанину, који је доставио Захтев за прикупљање потребних обавештења, број КТР. 8.../2... од 16.11.2021. године и допуну Захтева 17.11.2021. године у вези са статусом држављана Вијетнама ангажованих на изградњи фабрике „Linglong” у Зрењанину.

На основу члана 282. став 4. и 5. Законика о кривичном поступку („Сл. гласник Р. Србије“, број 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019, 27/2021 – одлука Ус и 62/2021 – одлука УС) полицијски службеници ПУ Зрењанин су поступали по захтевима надлежног јавног тужилаштва, извршили провере свих навода достављених у дописима организације „ASTRA“ од 15.11.2021. године, прикупили расположиву документацију, обавили разговоре са лицима која имају сазнања у вези истог предмета и проследили Вишем јавном тужилаштву у Зрењанину Извештај ПО број 1.../2... дана 26.11.2021. године.

Дана 16.11.2021. године Сектор за ванредне ситуације Одељења за ванредне ситуације у Зрењанину обавештен је од стране ПУ Зрењанин да у објектима „CHINA ENERGY ENGINEERING GROUP TIJANIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION CO LTD” ОГРАНАК СТРАНОГ ПРАВНОГ ЛИЦА, БЕОГРАД борави велики број људи и да постоји опасност од пожара и експлозија, те да је потребно извршити ванредни инспекцијски преглед тих објеката са аспекта надлежности Сектора за ванредне ситуације.

Приликом ванредног инспекцијског надзора објеката у „Стоваришту Ечка“ на катастарској парцели број 4... КО Зрењанин III утврђене су следеће незаконитости: да је објектима бр. 8 и 9 промењена намена, унутрашњост је преграђена ОСБ плочама на више соба које се користе за смештај радника, ходник за евакуацију изграђен је од ОСБ плоча чиме нису обезбеђени услови за сигурну евакуацију људи, што је у супротности са чланом 40. став 1. Закона о заштити од пожара; око објекта импровизоване кухиње налази се 10 боца са ТНГ-ом, појединачне запремине 35 килограма и у непосредној близини електричног дизел агрегата се налазе три бурета са дизелом запремине 200 килограма што је у супротности са чланом 23. Закона о запаљивим и горивим течностима и запаљивим гасовима.

У поступку ванредног инспекцијског надзора над надзираним субјектом ББ из Зрењанина и „CHINA ENERGY ENGINEERING GROUP TIJANIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION CO LTD” ОГРАНАК СТРАНОГ ПРАВНОГ ЛИЦА, БЕОГРАД, улица Масариков Трг број 8/а, Земун, Сектор за ванредне ситуације Одељења за ванредне ситуације у Зрењанину донео је Решење 0.../1.../1 број 2...-1.../2... од 16.11.2021. године којим се налаже извршење мера заштите од пожара.

Решењем је забрањена употреба објеката број 8 и 9 у сврху стамбеног објекта, до испуњености законом прописаних услова. Истим Решењем изречена је забрана држања боца за ТНГ у количини преко 30 килограма и буради за дизел гориво у количини већој од 200 литара.

Дана 19.11.2021. године извршен је контролни инспекцијски надзор, у којем је констатовано да су све мере из горе наведеног Решења испуњене, односно да су уклоњене дрвене ОСБ плоче са путева евакуације и уклоњене боце са ТНГ-ом и бурад са дизел горивом, о чему је сачињен записник о контролном инспекцијском надзору 0.../1.../1 број 2...-1...-1/2... од 19.11.2021. године.

- Актом 02/... број 0.../3-1.../2...-6 од 10.02.2022. године МУП је Заштитника грађана обавестио да су полицијски службеници ПУ Зрењанин извршили додатне провере и у прилогу доставили Извештај Подручне полицијске управе у Зрењанину 03.20 број: 02...-2.../2...-2 од 31.01.2022. године.

У конкретном извештају наводи се да су 17.01.2022. године и 20.01.2022. године у ППУ Зрењанин запримљени налази и мишљења Центра за заштиту трговине људима у вези два Вијетнамска радника у којима је наведено да су мишљења да та лица нису жртве кривичног дела трговина људима.

У извештају се наводи да се 30 радника својевољно вратило у Вијетнам организованим авионским превозом, док је у ранијем временском периоду 100 радника држављана Вијетнама самовољно напустило смештај и градилиште.

Дана 31.01.2022. године на градилишту за изградњу фабрике гума „Linglong“ ангажовано је 296 вијетнамских радника. Исти су смештени у условним контејнерима у близини градилишта. Такође, сви вијетнамски радници имају законити боравак и путне исправе се налазе у поседу радника.

- Актом 02/... број: 0.../3-1.../2...-0 од 03.08.2022. године МУП је обавестио Заштитника грађана да је на дан 26.07.2022. године 188 држављана Вијетанама радно ангажовано на конкретном градилишту. У периоду од 01.02.2022. године до 26.07.2022. године 24 држављанина Вијетнама својевољно су напустили објекте смештаја и градилиште и не знају где се они тренутно налазе. Од фебруара 2022. године 75 држављана Вијетнама отпутовало је назад у матичну државу. Наведена лица су својевољно желела повратак у Вијетнам, а трошкове путовања и авиоских карата сносила је компанија „CHINA ENERGY ENGINEERING GROUP TIANJIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION“ Co. Ltd. Од стране представника компаније МУП је обавештен да је 26.07.2022. године, по сопственом захтеву, у матичну државу требало да отпутује још девет држављана Вијетнама. У наведеном периоду донето је 12 решења о престанку одобреног привременог боравка и шест решења о обустави поступка.

Заштитник грађана је истим актом обавештен да је дана 26.05.2022. године на конкретном градилишту одржан радни састанак којем су присуствовали представници Генералног секретаријата Владе Републике Србије, Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Националне службе за запошљавање, Одсека инспекције рада Зрењанин, МУП-а Републике Србије и Кинеске делегације из менаџмента компанија „Linglong“ и „CHINA ENERGY ENGINEERING GROUP TIANJIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION“ Co. Ltd. Том приликом извршен је обилазак смештајних капацитета у којима бораве ангажовани радници. Држављани Вијетнама налазе се у условним објектима непосредно поред градилишта на адреси Огњеслава Костовића бр. 10 у Зрењанину. Ради се о смештајним објектима типа контејнера у којем свака соба има 30m², где је смештено 6 лица, док су у ходницима смештени ормарићи за обућу. Постоји посебан објекат, кантина за исхрану са кухињом за припрему хране и специјалних оброка које припремају кувари из Вијетнама, као и посебан објекат у ком су смештена купатила за раднике. Такође, поред овог смештајног објекта оспособљен је још један смештајни објекат са четири смештајне јединице са по 12 соба за смештај пет лица, односно укупно 240 смештајних места за раднике који ће пристићи у наредном периоду. У објектима постоје купатила са бојлерима и радијаторима који се загревају путем сунчаних панела, а између смештајних објеката налазе се терени за мали фудбал, одбојку и кошарку. Од стране компаније „Linglong“ донет је Правилник о условима рада и смештаја радника ангажованих на изградњи фабрике пнеуматика.

У акту је наведено да држављани Вијетнама могу несметано и слободно да се крећу, да се код њих налазе њихове путне исправе, као и да имају посебну просторију за вршење верских обреда. Радници имају приступ интернету, преко ког успостављају контакт са породицама у Вијетнаму.

Истовремено, актом од 03.08.2022. године, МУП је обавестио Заштитника грађана да је једном држављанину Вијетнама захтев за одобрење привременог боравка у раду, из разлога одређивања задржавања због основане сумње да је извршио КД Трговине људима. У конкретном случају поднета је кривична пријава КУ 5.../2... и за КД Посредовање у вршењу проституције. Наведено лице налази се у притвору.

Заштитник грађана је обавештен и да су 04.05.2022. године путем реадмисије из Бугарске у Републику Србију враћена три држављанина Вијетнама који су имали одобрен привремени боравак од стране ППУ Зрењанин, ОЗС. Исти су смештени у Прихватилиште за странце у Падинској скели. Дана 29.06.2022. године један држављанин Вијетнама авионом је отпутовао у матичну државу, док се друга два још увек налазе у Прихватилишту за странце.

Такође, МУП је 06.06.2022. године обавештен од стране Регионалног центра граничне полиције према Румунији да је на реци Дунав уочен чамац који је на незаконит начин прешао државну границу Србије и Румуније и да су на чамцу уочене три неидентификоване особе. По доласку чамца до румунске обале у њему нису откривени путници, али су у чамцу пронађена два пасоша на имена држављана Вијетнама са одобреним привременим боравком од стране ППУ Зрењанин, ОЗС. Даљи рад на овом случају је у току.

МУП је обавестио Заштитника грађана да је 27.06.2022. године пријављен и догађај у коме је држављанин Вијетнама подесним предметом (шипком) задао више удараца држављанину Кине наневши му повреде. Од стране ППУ Зрењанин, ОКП достављен је извештај ОЈТ Зрењанин од 06.07.2022. године.

- У свом изјашњењу 0.../4 број: 0.../3-1.../2...-1... од 06.01.2023. године, које је Заштитник грађана примио 11.01.2023. године, МУП је доставио Заштитнику грађана изјашњење Подручне полицијске управе у Зрењанину 03.20 број: 0...-2.../2...-2 од 27.12.2022. године.

Заштитник грађана обавештен је у конкретном изјашњењу да на дан 27.12.2022. године на градилишту фабрике „Linglong“ нема више радно ангажованих држављана Вијетнама. Како се у изјашњењу наводи, 304 држављана Вијетнама у организацији компаније враћени су у матичну државу, 155 их је својевољно напустило објекте смештаја и градилиште, а један држављанин Вијетнама у том тренутку се налазио у притвору због извршеног кривичног дела Посредовање у вршењу проституције. Након дојава и дешавања у вези нехуманих услова смештаја држављана Вијетнама од новембра 2021. године, те измештања истих у стамбене контејнере у непосредној близини градилишта, није било нових дојава нити сазнања у погледу наведене проблематике, како се у изјашњењу наводи.

- Актом 0.../8 број: 0.../3-1.../2...-2... од 14.07.2023. године, МУП је обавестио Заштитника грађана да на дан 04.07.2023. године на градилишту фабрике „Linglong“ у Зрењанину нема радно ангажованих држављана Вијетнама.

Држављанин Вијетнама који је се у тренутку изјашњења од 06.01.2023. године налазио у притвору због извршеног кривичног дела Посредовање у вршењу проституције, по пресуди Основног суда у Зрењанину до 30.03.2023. године налазио се на издржавању казне затвора у трајању од једне године у КПЗ Сремска Митровица, због кривичног дела посредовање у вршењу проституције. Дана 05.04.2023. године на СГП Сурчин напустио је територију Републике Србије, а по решењу о враћању са забраном уласка у трајању од 5 година.

У испитном поступку контроле правилности и законитости рада Центра за заштиту жртава трговине људима, у конкретном случају, Заштитник грађана утврдио је:

- Центар за заштиту жртава трговине људима 15.11.2021. године добио је пријаву од организација „ASTRA“ и „A11“, у којој је наведено да постоји сумња да је велики број радника из Вијетнама, који раде на изградњи фабрике гума „Linglong“, радно експлоатисан.

Поступајући хитно, у року краћем од 24 часа од добијања пријаве, стручни радници Центра су изашли на терен. Прво су иницирали састанак у ПУ Зрењанин, на коме су учествовали представници ПУ Зрењанин и Инспекције рада у Зрењанину. Радници Центра су пренели информације из пријаве и указали на ризике и потребу за хитним поступањем. Одмах након састанка радници Центра су заједно са полицијским службеницима и инспекторима рада отишли на простор где су радници смештени, извршили увид у стање и реализовали разговор са једним од ангажованих радника. Исти радник је обавештен о видовима подршке које Центар може да пружи радницима.

Како је утврђено да су услови боравка и становања неодговарајући и да не задовољавају основне потребе радника, кроз заједнички договор са сарадницима из ПУ Зрењанин обавештен је Сектор за ванредне ситуације. Непосредни разлог за укључење Сектора био је уочени ризика од пожара. Истог дана о затеченом стању и лошим хигијенским условима обавештена је Санитарна инспекција.

Одмах након теренске посете састављен је извештај који је послат Министарству за рад, запошљавање борачка и социјална питања, у ком су побројане све активности током интервенције.

Током 22.11.2021. године одржан је састанак у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, на ком су учествовали в.д. помоћника министра за међународну сарадњу, европске интеграције и пројекте, в.д. помоћника министра за социјалну политику, секретари Амбасаде СР Вијетнам у Букурешту, директор Инспектората за рад Републике Србије, као и представници Центра. О сазнањима са терена обавештени су представници амбасаде и договорена је даља сарадња, подршка и размена информација.

Подносилац пријаве, како у пријави, тако и у каснијим дописима, није навео ни једно име, нити информације на основу којих би Центар могао да утврди ко су претпостављене жртве трговине људима. Како је наведено, на допис Центра у ком је замољено да се пошаљу имена, контакт и локација претпостављених жртава, како би их Центар контактирао и обавио идентификациони интервју, Центар није добио одговор. Због напред наведеног, Центар је започео поступање у циљу допуне података.

Центар је званичним дописима обавестио Канцеларију за координацију активности за борбу против трговине људима при МУП-у, ПУ Зрењанин и Више јавно тужилаштво у Зрењанину да постоји сумња на експлоатацију у овом случају. Тужилаштво је упознало Центар да је издат налог ПУ Зрењанин за прикупљање информација у вези са овим случајем.

Према информацијама које је Центар у том тренутку добио од ПУ Зрењанин, полиција је прикупљала податке, а сазнања указују да су радници имали приступ својим личним и путним документима, да су имали слободу кретања и да су добијали зараде и део њих слали својим породицама у Вијетнам.

Центар је упознат од стране ПУ Зрењанин да је један радник из Вијетнама покушао илегално да пређе границу са Румунијом и да је враћен у Србију, као и да полиција има његове податке, те је могуће обавити разговор са њим и одмах је договорен термин разговора. Дана 30.12.2021. године стручни радник и руководилац Службе за координацију заштите жртава трговине људима су у просторијама ПУ Зрењанин обавили идентификационе интервјуе са њим и још једним вијетнамским радником, који су били међу ангажованима на изградњи фабрике „Linglong” и за њих су покренути поступци идентификације, као и израде налаза и мишљења. Радници су том приликом обавештени о својим правима, као и о начинима на које Центар, али и друге установе могу да им пруже помоћ и подршку. Они нису затражили помоћ Центра и изразили су жељу да наставе да раде у Републици Србији, на истим пословима као и до тада.

На основу стручне процене за наведена два радника, утврђено је да се не ради о жртвама трговине људима. Констатовани су ризици, као и кршење радног права и дате су препоруке за минимизирање ризика. Налаз и мишљење су послати Вишем јавном тужилаштву у Зрењанину и ПУ Зрењанин.

Дана 30.12.2021. године одржан је и састанак са представницима ПУ Зрењанин, на којем су размењене информације и договорено је да полиција обавести Центар о свим могућим индикаторима који би указивали на трговину људима међу вијетнамским радницима, као и да их упуте на Центар ради пружања подршке.

- Дана 01.08.2022. године Заштитник грађана примио је акт Центра за заштиту жртава трговине људима број: 1.../1/2... од 29.07.2022. године, у ком је обавештен да је у протеклом временском периоду, с обзиром на то да у разговору са држављанима Вијетнама, ангажованим на градилишту фабрике „Linglong” Центар није добио информације које би несумњиво указивале на то да су они жртве трговине људима, нити је Центар такве информације добио од полиције, односно надлежног тужилаштва, Центар за заштиту жртава наставио са прикупљањем података у циљу спровођења поступка идентификације.

Како је наведено, организован је састанак у просторијама Центра, на који су позвани подносиоци пријаве А11 и Астра, а на који је дошла представница А11. Центар је представио свој начин рада и упознао присутне са подршком коју могу притужити претпостављеним радницима.

Центар је наставио редовну комуникацију са представницима Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, као и са Канцеларијом за координацију активности у борби против трговине људима. Центар у претходном периоду није примио нове пријаве везане за вијетнамске раднике ангажоване на градилишту. Нико

од радника није се обратио Центру за подршку, нити је било нових пристанака на разговор са стручним радницима Центра.

Како је наведено у изјашњењу, Центар је у складу са Стандардним оперативним процедурама за поступање са жртвама трговине људима, продужио поступак идентификације и наставиће са радом на конкретном случају.

- Актом бр. 1.../2... од 05.01.2023. године Центар за заштиту жртава трговине људима обавестио је Заштитника грађана да Центар за заштиту жртава трговине људима у периоду од последњег извештаја од 29.07.2022. године до 05.01.2023. године није добио информације на основу којих би могао да спроведе поступак идентификације за било кога од вијетнамских држављана.

Предочено је да је поступак идентификације покренут на основу пријаве у којој се наводи да је неодређен број вијетнамских држављана радно експлоатисан у Зрењанину и да у пријави нису наведени подаци на основу којих би се утврдило о којим конкретним особама се ради. Више пута Центар је писмено и усмено упућивао захтеве подносиоцима да допуне пријаву, али они то нису учинили. Покушано је да се ступи у контакт са вијетнамским држављанима приликом теренских посета Зрењанину, али они углавном нису желели да разговарају. У међувремену, како је наведено, Центар је био у сталном контакту, како са подносиоцима пријава, тако и са представницима тужилаштва, полиције, Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, инспекцијом рада, Заштитником грађана, а обављени су разговори и са представницима амбасаде Вијетнама у Румунији. Затражене су информације и од ПУ Зрењанин и ВЈТ Зрењанин да се уз њихову помоћ ступи у контакт са претпостављеним жртвама.

Уз помоћ ПУ Зрењанин, како је наведено, контактиран је и обављен идентификациони интервју са једним држављанином Вијетнама, ангажованим на изградњи фабрике Линглонг, а затим је, током разговора са њим, Центар успео да дође до још једног вијетнамског радника и обавили су два идентификациона разговора, на основу којих је утврђено да те две особе нису жртве трговине људима.

Након тога, Центар није добио никакве информације које би помогле у спровођењу поступка идентификације, који је продужен на максималан предвиђен период од 9 месеци, а који је истакао 16.08.2022. године. Дана 22.08.2022. године, Центар је примио пријаву од организације ASTRA, у којој је наведено да постоји сумња да је један држављанин Вијетнама радно експлоатисан у Србији. Објашњено је да у пријави није наведено његово име, нити било какви други подаци на основу којих би се утврдио његов идентитет, нити на основу којих би Центар могао да га контактира. Због тога је од подносиоца пријаве затражена допуна података и упутили су их на начине на које Центар може да помогне претпостављеној жртви. Од њих, међутим Центар није добио тражене податке, већ је речено да наведена особа не жели сарадњу, а у телефонском разговору са радницом ASTRA-е, Центар је обавештен да је та особа још раније напустила Србију. На основу свега овога, Центар није могао да спроведе поступак идентификације, јер није успео да ступи у контакт са претпостављеном жртвом, нити је добио било какве конкретне податке на основу којих би могао да утврди да ли се у том случају ради о трговини људима, а подносилац пријаве није сарађивао у том контексту.

- Актом 1.../1/2... од 04.07.2023. године Центар за заштиту жртава трговине људима обавестио је Заштитника грађана да Центар од последњег извештаја 05.01.2023. године

није добио информације на основу којих би могао да спроведе поступак идентификације за било кога од вијетнамских држављана.

Центар наводи да је више пута писмено и усмено упућивао захтеве подносиоцима да допуне пријаву, али да они то нису учинили. Такође, Центар је покушао да ступи у контакт са вијетнамским држављанима током теренских посета Зрењанину, али они углавном нису желели да разговарају. Још једном је поновљено да су уз помоћ ПУ Зрењанин обављена два идентификациона разговора са два држављана Вијетнама, на основу којих је утврђено да те две конкретне особе нису жртве трговине људима. Како је наведено, информације које је Центар добио од ових радника су другачије од оних из пријаве.

У разговору, како је наведено, два конкретна радника су указали да су имали приступ пасошима, да су имали пуну слободу кретања, да су зарађивали 900 долара месечно, да нису били злостављани, да у том тренутку нису желели да се врате кући, већ да остану да раде на изградњи фабрике или да оду у неку од држава Европске Уније.

Центар је још једном указао да је поступак идентификације продужио на максималан предвиђен период од 9 месеци, који је истекао 16.08.2022. године, а у том периоду, ни након њега Центар није примио никакву нову пријаву, нити информацију која би помогла да неког од вијетнамских држављана идентификују као жртву. Такође, како је наведено, поступак идентификације покренут је 15.11.2021. године и од тог тренутка свим претпостављеним жртвама су припадала сва права на подршку све до окончања поступка. Иако је поступак продужен на максималан период, нико се није обратио Центру за било коју услугу, укључујући и правну подршку, помоћ у остваривању права на привремени борава, асистирани добровољни повратак у земљу порекла, нити било коју другу, иако је Центар настојао да их обавести о њиховим правима и могућностима да их остваре, и приликом посета Зрењанину и преко полиције и подносиоца пријава.

Како се наводи у изјашњењу, Центар је и даље спреман да по добијању конкретних информација и у случају ступања у контакт са претпостављеним жртвама, по хитном поступку обави идентификацију и пружи им потребну подршку.

Заштитник грађана је актом сарадње упознат 10.12.2021. године од стране Вишег јавног тужиоца да је Више јавно тужилаштво у Зрењанину, непосредно након објављивања навода у делу медија о појави трговине људима у Зрењанину и поднете пријаве ASTRA - тима за подршку жртвама трговине људима, где се као жртве наводе вијетнамски држављани – радници „CHINA ENERGY ENGINEERING GROUP TIANJIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION“, ангажовани од стране фабрике „Linglong“, дана 16.11.2021. године у тужилаштву формирало предмет који се односи на тај случај. Истог дана, МУП-у ПУ Зрењанин је поднет захтев за прикупљање потребних обавештења у циљу провера и утврђивања основаности свих навода изнетих у медијима, као и достављеном поднеску – пријави.

Виши јавни тужилац у Зрењанину, актом сарадње, дана 10.12.2021. године обавестио је Заштитника грађана да је након прикупљених потребних обавештења и свеобухватно спроведеног предистражног поступка ради сагледавања и утврђивања свих релевантних чињеница потребних за доношење јавнотужилачке одлуке у складу са законом, од стране тужилаштва утврђено да се у конкретном случају није стекао основ сумње да су се у радњама било ког одговорног или запосленог лица у фабрици, као ни било ког другог лица на подручју које обухвата надлежност Вишег јавног тужилаштва у Зрењанину,

стекли елементи кривичног дела трговина људима из члана 388. КЗ, у којем се као жртве појављују вијетнамски држављани.

У испитном поступку контроле правилности и законитости рада Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, у конкретном случају, Заштитник грађана утврдио је:

- Одсек инспекције рада Зрењанин, организован са седиштем у Зрењанину, врши надзор над више од 8100 послодаваца са око 52000 запослених на територији Средњебанатског управног округа, који обухвата град Зрењанин и општине Нови Бечеј, Нову Црњу, Сечањ и Житиште.

Инспектори рада Одсека инспекције рада Зрењанин (четири инспектора рада и шеф Одсека – инспектор рада) извршили су у току 2021. године 855 инспекцијских надзора, што је за трећину више од годишњег плана инспекцијских надзора.

У току 2021. године на градилишту у радној зони југоисток у Зрењанину, на којем је инвеститор Linglong International Europe d.o.o. Зрењанин, извршена су укупно 33 инспекцијска надзора, од којих су инспектори рада Одсека Зрењанин извршили 22, а инспектори Одељења инспекције Нови Сад извршили 11 инспекцијских надзора.

Од 22 надзора која су извршили инспектори Одсека Зрењанин, шест инспекцијских надзора извршено је код послодавца Linglong International Europe d.o.o. Зрењанин, седам инспекцијских надзора главних извођача радова и то пет код ДОО „CHINA ENERGY ENGINEERING GROUP TIJANIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION CO LTD” ОГРАНАК СТРАНОГ ПРАВНОГ ЛИЦА, БЕОГРАД. Инспектори рада извршили су и девет инспекцијских надзора подизвођача радова на градилишту. Инспектори рада Одсека Зрењанин су током 2021. године на конкретном градилишту донели два решења о забрани рада на месту рада и поднели Прекршајном суду у Зрењанину, а на основу извршених инспекцијских надзора током 2021. године, шест захтева за покретање прекршајних поступака.

Инспектори рада Одељења Нови Сад извршили су на конкретном градилишту 11 надзора, од чега код „CHINA ENERGY ENGINEERING GROUP TIJANIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION CO LTD” ОГРАНАК СТРАНОГ ПРАВНОГ ЛИЦА, БЕОГРАД, два инспекцијска надзора 16.11.2021. године и један канцеларијски инспекцијски надзор 18.11.2021. године у седишту Одељења, ради анализе документације и утврђених чињеница из раније вршених теренских надзора, усаглашености поступања послодавца по прописима Републике Србије и предлагања даљих корака. Против „CHINA ENERGY ENGINEERING GROUP TIJANIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION CO LTD” ОГРАНАК СТРАНОГ ПРАВНОГ ЛИЦА, БЕОГРАД и одговорног лица у наведеном правном лицу, дана 03.12.2021. године инспектор рада Одељења Нови Сад поднео је један захтев за покретање прекршајног поступка зато што је 01.11.2021. године приликом надзора затечен на раду држављанин НР Кине без претходно прибављене радне дозволе.

На градилишту изградње фабрике „Linglong” у Зрењанину, држављани Вијетнама су приликом извршених инспекцијских надзора затечени на раду само код извођача радова „CHINA ENERGY ENGINEERING GROUP TIJANIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION CO LTD” ОГРАНАК СТРАНОГ ПРАВНОГ ЛИЦА, БЕОГРАД.

Након пријема писане пријаве, поднете електронском поштом 15.11.2021. Године од стране “ASTRA” Тима за подршку жртавама трговине људима из Београда и

Иницијативе „А11“, под називом: „ПРИЈАВА ПОТЕНЦИЈАЛНЕ ТРГОВИНЕ ЉУДИМА У ЦИЉУ РАДНЕ ЕКСПЛАТАЦИЈЕ И МОЛБА ЗА РЕАКЦИЈУ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА“, инспектори рада Одсека инспекције рада Зрењанин извршили су инспекцијски надзор на градилишту дана 16. и 19.11.2021. године.

Приликом надзора 16.11.2021. године инспектор рада извршио је увид у документацију за тројицу затечених радно ангажованих држављана Вијетнама који су у Републику Србију упућени од стране матичне фирме овог огранка, а који са истом имају закључене уговоре о раду који су од стране овлашћених судских преводилаца преведени на српски језик. Национална служба за запошљавање, Филијала за град Београд је за ова лица издала решења за добијање радне дозволе за запошљавање, по основу одобрења за привремени боравак странаца у Републици Србији, код послодавца „CHINA ENERGY ENGINEERING GROUP TIJANIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION CO LTD“ ОГРАНАК СТРАНОГ ПРАВНОГ ЛИЦА, БЕОГРАД. За сва три лица дата је на увид и потврда о здравственом осигурању запосленог. Инспектор рада, сходно утврђеном чињеничном стању, приликом овог надзора није предузимао мере из домена надлежности инспекције рада.

Дана 16.11.2021. године инспектори рада Одсека Зрењанин извршили су и заједнички надзор са припадницима ПУ Зрењанин и Центра за спречавање трговине људима у објектима ван градилишта у Зрењанину, улица ..., а у којима су били колективно смештени држављани Вијетнама. Инспектор рада Одсека инспекције рада Зрењанин је о наведеној посети сачинио службену белешку.

Објекти у којима су били смештени радници из Вијетнама не налазе се на градилишту за изградњу фабрике гума, већ изван тог градилишта, на удаљености од око 1,5 километара (ваздушно око 500 метара) и у њима се није обављао никакав рад. С обзиром да су радници из Вијетнама смештени у објектима који се налазе изван градилишта, инспекција рада није надлежна за вршење надзора у вези примене одредаба Уредбе о безбедности и здравља на раду на привременим и покретним градилиштима која се односе на боравак и/или смештај запослених, јер су наведени радници за време њиховог привременог боравка у Републици Србији смештени изван градилишта. Том приликом стручни сарадник Центра за заштиту жртава трговине људима, инспектор ПУ Зрењанин и поступајући инспектор рада су обавили разговор са једним од радника који је затечен приликом обиласка смештаја. Према информацијама које су том приликом добили вијетнамски радник дошао је у Србију у јуну месецу, пре доласка са послодавцем закључио је уговор и обављао је послове вариоца, ради шест дана у недељи у трајању од по девет сати дневно са паузом за ручак у трајању од једног сата која се не рачуна у дневно радно време. Такође је наведено да им послодавац једном месечно исплаћује зараду у готовини на руке, да им се зарада умањује само када су болесни и да нема умањења по основу кашњења. На питање где му се налази пасош, саговорник је, како је наведено, рекао да га је својом вољом предао менаџеру.

Инспектор рада Одсека Зрењанин извршио је два инспекцијска надзора над применом прописа из области радних односа и запошљавања странаца, код послодавца „CHINA ENERGY ENGINEERING GROUP TIJANIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION CO LTD“ ОГРАНАК СТРАНОГ ПРАВНОГ ЛИЦА, БЕОГРАД. Први извршени надзор је био ванредни започет 16.11.2021. године, а окончан 10.01.2022. године у предмету број: 9...-3...-2...-1.../2...-4, а други допунски надзор у предмету број: 9...-3...-1...-5/2...-4 који је започет 07.02.2022. године, а окончан 05.04.2022. године.

Ванредни инспекцијски надзор започет је дана 16.11.2021. године, а окончан дана 10.01.2022. године. Надзор је извршен поводом писмене пријаве, поднете електронском поштом 15.11.2021. године од стране "ASTRA" Тима за подршку жртвама трговине људима из Београда и Иницијативе „А11“, под називом: „ПРИЈАВА ПОТЕНЦИЈАЛНЕ ТРГОВИНЕ ЉУДИМА У ЦИЉУ РАДНЕ ЕКСПЛАТАЦИЈЕ И МОЛБА ЗА РЕАКЦИЈУ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА“.

О извршеном ванредном инспекцијском надзору сачињен је записник дана 26.11.2021. године са две допуне записника од 20.12.2021. године и од 06.01.2022. године. Ванредни инспекцијски надзор извршен је на основу одредби члана 6. став 4 Закона о инспекцијском надзору, члана 268. Закона о раду и одредби члана 33. став 2 Закона о запошљавању странаца.

Записником инспектора рада број: 9...-3...-2...-1.../2...-4 од 26.11.2021. године утврђено је да је надзирани субјект огранак страног правног лица које је регистровано у Народној Републици Кини, са седиштем у Тијанјину, област Хедонг. На дан 16.11.2021. године у радном односу у надзираном субјекту је било укупно 24 запослена, од којих 22 су запослена држављани Републике Србије, а два запослена су држављани НР Кине.

На изградњи фабрике радијалних гума за путничке аутомобиле, камионе и аутобусе у Зрењанину, поред осталих, радно је ангажовано укупно 353 држављана Републике Вијетнам. Држављани Вијетнама су почињали са радом на градилишту по групама и то: прва група 16.04.2021. године, друга група 28.06.2021. године, трећа група 08.07.2021. године, четврта група 23.07.2021. године, пета група 23.08.2021. године и шеста група 10.09.2021. године.

Записником инспектора рада од 26.11.2021. године утврђено је да се држављани Вијетнама налазе у радном односу код страног лица, са којим су закључили уговоре о раду и који их је упутио на привремени рад у Републику Србију, у огранак тог правног лица.

Одредбе Закона о раду, као основног закона који у Републици Србији уређује област радних односа, права и обавеза и одговорности послодаваца и запослених, не примењују се на странце који су запослени код страних правних лица, а упућени на привремени рад у Републику Србију, што произилази из одредбе члана 2. став 4. у вези са чланом 5. став 1. Закона о раду и одредбе члана 2. тачка 6) и 7) Закона о запошљавању странаца.

Одредбом члана 5. став 1 Закона о раду, дат је појам запосленог, у смислу овог закона, а то је физичко лице које се налази у радном односу код послодавца. Одредбом члана 2. став 4. Закона о раду прописано је да се одредбе овог закона примењују на запослене стране држављане који раде код послодавца на територији Републике Србије, ако законом није другачије одређено. На територији Републике Србије, обавља делатност огранак страног правног лица, који је регистрован у Републици Србији, а држављани Вијетнама нису запослени, односно нису у радном односу у огранку страног правног лица које обавља рад у Републици Србији, већ су запослени код страног послодавца, који је регистрован за обављање послова у иностранству.

У погледу ратификованих међународних конвенција које се примењују код нас, Република Србија ратификовала је 77 конвенција Међународне организације рада, али није Конвенције о радном времену број 1, из 1919. године и број 47 о четрдесеточасовном радном времену из 1935. године. Пуно радно време од 40 часова недељно је део одредаба националног Закона о раду, који се на упућена лица која су

запослена код страног правног лица не примењује. Одредбом члана 2. тачка 7) Закона о запошљавању странаца дато је значење појма упућено лице, а то је странац који је запослен код страног послодавца, код кога остварује права из рада, а који привремено на територији Републике Србије обавља послове, односно врши услуге из делатности страног послодавца, у складу са законом односно потврђеним међународним уговором. У смислу одредбе члана 2. тачка 6) Закона о запошљавању странаца, страни послодавац је страно правно или физичко лице, регистровано у иностранству за обављање делатности.

Инспекција рада Републике Србије није надлежна да врши надзор у области радних односа за лица која су упућена на привремени рад у Републику Србију од стране страног послодавца код кога су запослена. Истовремено, инспекција рада није надлежна да контролише услове становања запослених, како домаћих, тако и страних држављана.

У односу на упућена лица инспекција рада може да контролише само услове рада у области безбедности и здравља на раду, а што произилази из одредбе члана 4. тачка 1 Закона о безбедности и здравља на раду, постојање акта о упућивању страног држављанина од стране послодавца код ког је запослен и радну дозволу издату у Републици Србији.

Према писаном извештају достављеном инспектору рада 18.11.2021. године од стране Одсека за странце и ирегуларне миграције ПУ у Зрењанину, за 376 држављана Вијетнама су издате визе Д (визе за дужи боравак ради запослења), за 35 држављана Вијетнама ПУ Зрењанин издала је одобрење за привремени боравак, а за 45 лица у том тренутку био је у току поступак за одобравање привременог боравка.

Према писменом извештају Националне службе за запошљавање за град Београд од 19.11.2021. године, надзираном субјекту је до 18.11.2021. године издато 35 радних дозвола за држављане Вијетнама, а до овог датума није било поднетих захтева за издавање радних дозвола по којима није поступљено од стране НСЗ. Надзирани субјекат је прибавио 35 радних дозвола за кретање у оквиру привредног друштва, које су издате од НСЗ у периоду од 05. до 11.10.2021. године.

Конкретним записником од 26.11.2021. године утврђено је, поред осталог, незаконито поступање у погледу тога да надзирани субјект, пре почетка рада, за лица радно ангажована на градилишту у Зрењанину није прибавио радне дозволе, и то за 318 странаца, држављана Републике Вијетнам (353-35 = 318), који су запослени код страног послодавца, а упућени на привремени рад у Републику Србију, чиме је поступио супротно одредби члана 9. став 1. Закона о запошљавању странаца. Наведеном одредбом је прописано да се запошљавање странаца остварује под условом да поседује визу за дужи боравак по основу запошљавања, одобрење за привремени боравак или стално настањење и дозволу за рад, ако овим законом није другачије уређено.

На горе наведени начин надзирани субјект је извршио прекршај прописан одредбом члана 34. став 1. тачка 1) Закона о запошљавању странаца, због чега је инспектор рада поднео захтев за покретање прекршајног поступка Прекршајном суду у Зрењанину дана 05.01.2022. године против правног лица и одговорног лица у правном лицу.

С обзиром да је у поступку надзора инспектор рада утврдио незаконитост, то је послодавцу наложена мера за отклањање утврђене незаконитости и испуњавање прописане обавезе.

Дана 16.12.2021 године надзирани субјект доставио је ПУ Зрењанин, Одсеку за странце и ирегуларне миграције обавештење, које је 17.12.2021. године прослеђено инспектору рада, а у ком послодавац наводи да је Вијетнамским радницима на састанку са представницима послодавца предочено да имају могућност повратка у Вијетнам, уколико нису задовољни пруженим условима живота и рада у Републици Србији. Том приликом пријавило се 27 радника који су изразили жељу за повратак у Вијетнам. Сваки од радника навео је разлог, а главни разлог био је годишње доба и ниске температуре. Састанку су присуствовали и представници МУП-а.

Надзирани субјект је у ванредном инспекцијском надзору у већем делу извршио налог инспектора рада, дат записником од 26.11.2021. године, односно допуном записника од 20.12.2021. године, на тај начин што је поднео захтеве за издавање радних дозвола надлежној Националној служби за запошљавање у остављеном року од месец дана. У периоду од 01.12.2021. године, закључно са 31.12.2021. године, поднет је захтев за 274 држављана Вијетнама (уместо за 291, што је била обавеза надзираног субјекта, имајући у виду да је број од 318 умањен за горе наведених 27 радника који су се вратили за Вијетнам).

Од укупног броја од 274 захтева за издавање радних дозвола, поднетих након извршеног инспекцијског надзора, 45 су захтеви за издавање радних дозвола за кретање у оквиру привредног друштва, а 229 су захтеви за упућена лица, од стране три послодавца из Републике Вијетнам:

1. „SONG HY GIA LAI INTERNATIONAL CO“ из града Плеику (89 захтева)
2. “KAIZEN INTERNATIONAL JOINT STOCK COMPANY” из града Вина (95 захтева)
3. „SEC CAREER AND CONSULTANCY CO“ из града Ханоја (45 захтева)

Према информацијама које је Заштитник грађана актом сарадње број: Су V...-5.../2... од 07.04.2022. године примио од Прекршајног суда у Зрењанину, овом суду поднета су два захтева за покретање прекршајног поступка против „CHINA ENERGY ENGINEERING GROUP TIJANIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION CO LTD“ ОГРАНАК СТРАНОГ ПРАВНОГ ЛИЦА, БЕОГРАД, и по истим су покренути прекршајни поступци 21.12.2021. године и 26.01.2022. године.

У допунском инспекцијском надзору који је започет 07.02.2022. године, а окончан 05.04.2022. године, инспектор рада утврдио је следеће чињенично стање:

Надзирани субјект је у периоду од 01.12.2021. године до 31.03.2022. године поднео НСЗ Београд укупно 286 захтева за издавање радних дозвола за држављане Вијетнама, по први пут. Од 17 поднетих захтева у месецу децембру 2021. године, надзирани субјект је одустао, из разлога што је поднета некомплетна документација, а радно ангажована лица су својевољно напустила рад код послодавца. Поводом два захтева, одлука до окончања допунског надзора није била донета.

Од 10 захтева за издавање радних дозвола по први пут, који су поднети 24.02.2022. године, НСЗ је донела девет решења о издавању радних дозвола, док поводом једног захтева надзирани субјект није примио одлуку. Одлука још увек није била донета ни поводом захтева поднетог 28.03.2022. године.

На основу 286 захтева за издавање радних дозвола за држављане Вијетнама, у конкретном случају, у периоду од 01.12.2021. године до 31.03.2022. године, надзирани

субјект је закључно са 11.04.2022. године примио 267 радних дозвола, издатих по први пут.

У току допунског инспекцијског надзора, у месецу фебруару и марту 2022. године, надзирани субјект поднео је НСЗ Београд 53 захтева за продужење важења истеклих радних дозвола. Од два захтева накнадно се одустало, јер су поднети за држављане Вијетнама којима још увек није истекла радна дозвола. Надзирани субјект је до 11.04.2022. године примио одлуке поводом 47 од 53 захтева за продужење важења радних дозвола.

У периоду октобар 2021. године – март 2022. године, надзираном субјекту су од стране НСЗ издате укупно 302 радне дозволе за држављане Вијетнама први пут (267+35) и 47 радних дозвола по захтевима за продужење важења, што укупно чини 349 радних дозвола издатих надзираном субјекту за држављане Вијетнама.

Надзирани субјект је у периоду од септембра 2021. године до 13.04.2022. године поднео НСЗ Београд 374 захтева за издавање радних дозвола за држављане Вијетнама, а примио је закључно са 11. априлом 2022. године 349 радних дозвола.

Према извештају „CHINA ENERGY ENGINEERING GROUP TIJANIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION CO LTD“ ОГРАНАК СТРАНОГ ПРАВНОГ ЛИЦА, БЕОГРАД од 31.03.2022. године који је достављен на захтев инспектора за рад, на пројекту ДОО „LIGLONG INTERNACIONAL EUROPE“ ZRENJANIN, на локацији у Зрењанину, рад обавља 279 држављана Вијетнама. Достављени списак садржи њихова имена, презимена, датум рођења и број пасоша. Према извештају који је достављен инспектору рада 04.04.2022. године осморо радника из Вијетнама од 279 још нема радну дозволу, што је 2,86% укупног броја радно ангажованих лица.

- Актом број 1...-0...-0.../2/2...-0... од 29.07.2022. године Инспекторат за рад упознао је Заштитника грађана да је према подацима које је 29.07.2022. године електронском поштом доставила запослена која обавља послове администратора код послодавца, на градилишту на дан 28.07.2022. године радно ангажовано 169 држављана Вијетнама.

Према достављеним подацима два радно ангажована лица нису имала пријављени боравак, те је о томе послодавац писаним путем обавестио МУП ПУ Зрењанин, Одсек за странце и ирегуларне миграције који је због тога покренуо прекршајни поступак, а након одлуке суда, послодавац ће им обезбедити авионске карте за повратак у Вијетнам. Истовремено, један запослени је изгубио пасош и послодавац му помаже у издавању нове путне исправе.

За два радно ангажована лица послодавац је дана 14.06.2022. године поднео захтев за издавање радних дозвола Националној служби за запошљавање Београд, поводом кога су добијене радне дозволе са важењем до 20.12.2022. године.

Послодавац је свим лицима – држављанима Републике Вијетнам који су били ангажовани на градилишту и који су у међувремену престали да раде обезбедио авионске карте за повратак у Вијетнам, осим једног, који је сам себи обезбедио авионску карту и својом вољом отпутовао из Републике Србије дана 28.07.2022. године.

Како је наведено, план послодавца је био да у наредном периоду радно ангажује на градилишту „Linglong“ у Зрењанину нових 115 држављана Републике Вијетнам за

које су прибављене визе за дужи боравак ради запослења и 66 држављана Индије, за које је у току прибављање доказа да су запослени у фирмама из Индије.

Поводом захтева за покретање прекршајног поступка који је инспектор рада поднео Прекршајном суду у Зрењанину дана 05.01.2022. године, инспектор рада није примио судску одлуку до дана достављања акта од 29.07.2022. године, али је преко портала Ток поступка прекршајних судова упознат са током поступка по захтевима.

Истовремено, Заштитник грађана је упознат да је инспектор рада Одсека инспекције рада Зрењанин 15.04.2022. године извршио ванредни инспекцијски надзор из области безбедности и здравља на раду на конкретном градилишту, а поводом повреде на раду једног држављанина Републике Вијетнам. У конкретном случају нису утврђене повреде одредаба Закона о безбедности и здрављу на раду од стране послодавца који је ангажовао повређеног радника, те нису предузимане мере.

У периоду од 15.04.2022. године до 29.07.2022. године, према подацима којима располаже Одсек инспекције рада Зрењанин, овом Одсеку није поднета ни једна нова пријава у вези са вијетнамским радницима ангажованим на конкретном градилишту.

- Актом број: 1...-0...-0.../3/2...-0.. од 28.12.2022. године Инспекторат за рад Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања обавестио је Заштитника грађана да у периоду од 29.07.2022. године до 27.12.2022.године, према подацима којима располаже Одсек инспекције рада Зрењанин, није поднета ниједна нова пријава инспекцији рада у Зрењанину у вези са вијетнамским радницима ангажованим на градилишту изградње фабрике "Linglong" у Зрењанину, Авенија Линглонг број 1.

Држављани Вијетнама су у Републику Србију били упућени од стране послодавца - ДОО „CHINA ENERGY ENGINEERING CJROUP TIANJIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION CO LTD, страног правног лица регистрованог у Народној Републици Кини, у ДОО „CHINA ENERGY ENGINEERING GROUP TIJANIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION CO LTD" ОГРАНАК СТРАНОГ ПРАВНОГ ЛИЦА, БЕОГРАД, Земун, Масариков трг број 8а, а ради обављања послова на градилишту инвеститора Linglong International Europe d.o.o. Зрењанин у Зрењанину. На градилишту је било ангажовано 353 држављана Вијетнама почев од 16.04.2021 .године који су радили по групама и који су напуштали градилиште како су завршавали своје послове.

Дана 26.09.2022.године, инвеститор Linglong International Europe d.o.o. Зрењанин је раскинуо уговор са главним извођачем радова „CHINA ENERGY ENGINEERING GROUP TIJANIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION CO LTD" ОГРАНАК СТРАНОГ ПРАВНОГ ЛИЦА, БЕОГРАД, када су сви ангажовани радници из Републике Вијетнам престали да обављају грађевинске радове на градилишту. На дан 27. децембар 2022.године, на градилишту изградње фабрике "Linglong" у Зрењанину нема ниједног држављанина Вијетнама радно ангажованог од стране послодавца „CHINA ENERGY ENGINEERING GROUP TIJANIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION CO LTD" ОГРАНАК СТРАНОГ ПРАВНОГ ЛИЦА, БЕОГРАД, нити радно ангажованог од стране неког другог послодавца који изводи радове на поменутом градилишту.

У периоду од 29.07 до 26.12.2022.године, инспектори рада Одсека инспекције рада Зрењанин су предузимали и следеће активности:

Поводом писаног поднеска Удруженог синдиката Србије „Слога“ од 27.10.2022. године, у којем се тражило да се одмах изврши инспекцијски надзор у области радних

односа на градилишту изградње фабрике "Linglong" у Зрењанину и провери ангажовање педесетак радника из Индије и Турске, који су ангажовани да замене раднике из Вијетнама на градилишту изградње фабрике "Linglong" у Зрењанину, инспектори рада Одсека инспекције рада Зрењанин су дана 28.10.2022. године извршили ванредан инспекцијски надзор на градилишту изградње фабрике "Linglong" у Зрењанину. Извршени су инспекцијски надзори код послодавца „CHINA ENERGY ENGINEERING GROUP TIJANIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION CO LTD” ОГРАНАК СТРАНОГ ПРАВНОГ ЛИЦА, БЕОГРАД, улица Масариков трг број 8а, код којег су ангажовани држављани Републике Индије и код послодавца ДОО „А 1 CONSTRUCTION” Београд - Нови Београд, улица Милутина Миланковића број 9 ж, код којег су ангажовани држављани Републике Турске.

Приликом извршеног инспекцијског надзора код послодавца „CHINA ENERGY ENGINEERING GROUP TIJANIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION CO LTD” ОГРАНАК СТРАНОГ ПРАВНОГ ЛИЦА, БЕОГРАД, утврђено је да су код истог ангажовани држављани Републике Индије и то њих 69, који су привремено упућени на рад од стране послодавца из Републике Индије „WS M&S INTERNATIONAL”, са седиштем New Delhi – 11007 Индија, на основу уговора о пословној сарадњи који је закључен од стране наведеног послодавца из Републике Индије и „CHINA ENERGY ENGINEERING GROUP TIJANIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION CO LTD” ОГРАНАК СТРАНОГ ПРАВНОГ ЛИЦА, БЕОГРАД. Увидом у потврду коју је издао послодавац из Републике Индије, сва лица упућена на рад у Републику Србију имају заснован радни однос.

Држављани Републике Индије су обављали рад на градилишту "Linglong" у периоду од 27.06 до 26.09.2022. године, када је надзирани субјект раскинуо уговор са инвеститором на градилишту "Linglong" у Зрењанину. У моменту вршења надзора, нико од држављана Републике Индије није био радно ангажован за обављање послова због којих су привремено ангажовани на градилишту "Linglong" (машински и електро радови), већ су за потребе послодавца код којег су привремено упућени на рад, њих укупно 10, измештали опрему и материјал са градилишта "Linglong" на другу локацију. Сви држављани Републике Индије (њих 69) су били смештени на адреси у Зрењанину, улица ВВ број 1... За сва упућена лица поднети су захтеви за издавање радне дозволе Националној служби за запошљавање, филијали за град Београд, која је издала радне дозволе за упућена лица. Сва упућена лица су имала пријаву боравишта на адреси у Зрењанину, ВВ број 1... Такође, сва упућена лица су имала позивно писмо од стране директора компаније „CHINA ENERGY ENGINEERING GROUP TIJANIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION CO LTD” ОГРАНАК СТРАНОГ ПРАВНОГ ЛИЦА, БЕОГРАД, као и писмо прихвата. Послодавац код кога су привремено упућени на рад је свим упућеним лицима дао писану гаранцију да ће сносити трошкове издржавања, као и трошкове смештаја и исхране током њиховог боравка у Републици Србији. Сва упућена лица су од стране послодавца „CHINA ENERGY ENGINEERING GROUP TIJANIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION CO LTD” ОГРАНАК СТРАНОГ ПРАВНОГ ЛИЦА, БЕОГРАД, код којег су упућени на рад, оспособљени за безбедан и здрав рад и свима су издата на коришћење средства и опрема за личну заштиту на раду. За време радног ангажовања држављана Републике Индије на градилишту изградње фабрике "Linglong" у Зрењанину, није се догодила ниједна повреда на раду држављанина Републике Индије.

Од укупно 69 привремено упућених држављана Републике Индије у Републику Србију на градилиште "Linglong" у Зрењанину, у моменту надзора, њих 20 се налазило у Зрењанину и чекали су да им се купе авионске карте за повратак у Републику Индију.

Приликом извршеног инспекцијског надзора код послодавца ДОО „А-1 CONSTRUCTION“ Београд - Нови Београд, утврђено је да су код истог били радно ангажовани држављани Републике Турске. На градилишту је затечен држављанин Републике Турске, коме је од стране Полицијске управе у Зрењанину, одобрен привремени боравак до 22.08.2023. године, по основу запошљавања и уговора о пословно – техничкој сарадњи. Наведени радник је затечен како обавља послове административног радника и изјавио да је надзирани субјект престао са извођењем грађевинских радова на градилишту „Linglong“ у Зрењанину са даном 10.10.2022. године, када је раскинуо уговор о пословно - техничкој сарадњи са главним извођачем радова „CHINA ENERGY ENGINEERING GROUP TIJANIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION CO LTD“ ОГРАНАК СТРАНОГ ПРАВНОГ ЛИЦА, БЕОГРАД. Затечено лице није имало радну дозволу издату од Националне службе за запошљавање за град Београд.

Увидом у документацију која је достављена од стране Министарства унутрашњих послова, Одсек за стране и ирегуларне миграције Зрењанин, утврђено је да је ГТ стално запослен од 2020. године у предузећу „KIB INSAAT TAANUT VE YAPI MALZEMELERI SANAYI TICARET LIMITED SIRKETI“, INSTANBUL и да је упућен на привремени боравак у Републику Србију на период од годину дана. На основу утврђеног чињеничног стања, против послодавца ДОО „А-1 CONSTRUCTION“ БЕОГРАД поднети су захтеви за покретање прекршајног поступка, зато што: за страног држављанина пре почетка рада није прибавио радну дозволу; уговор о радном ангажовању страног држављанина, закључен са страним послодавцем или потврду о запослењу, не чува у пословном простору у коме странац ради и инспектору рада није достављена документација потребна за вршење инспекцијског надзора.

Такође Заштитник грађана обавештен је да инспектор рада није примио судску одлуку до дана израде ове информације, 27.12.2022. године, а поводом захтева за покретање прекршајног поступка који је инспектор рада поднео Прекршајном суду у Зрењанину, дана 05.01.2022. године, против страног правног лица, са седиштем у НР Кини, које има пословну јединицу регистровану у Републици Србији и одговорног лица огранка страног правног лица „CHINA ENERGY ENGINEERING GROUP TIJANIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION CO LTD“ ОГРАНАК СТРАНОГ ПРАВНОГ ЛИЦА, БЕОГРАД, због прекршаја прописаног одредбом члана 34. став 1. тачка 1. Закона о запошљавању странаца, јер пре почетка рада није обезбедио радне дозволе за 318 држављана Вијетнама.

- Актом број: 1...-0...-0.../4/2...-0... од 30.06.2023. године, које је Заштитник грађана примио 06.07.2023. године, Инспекторат за рад обавестио је Заштитника грађана да у периоду од 27.12.2022. године до 30.06.2023. године, према подацима којима располаже Одсек инспекције рада Зрењанин, Одсеку није поднета ниједна нова пријава у вези са вијетнамским радницима ангажованим на градилишту изградње фабрике гума „Linglong“ у Зрењанину, те да на овом градилишту више нема ангажованих радника из Вијетнама.

Истовремено, Заштитник грађана је обавештен да је надлежни прекршајни суд по поднетом захтеву инспектора рада, дана 13.03.2023. године донео пресуду којом је утврдио прекршајну одговорност правног лица „CHINA ENERGY ENGINEERING GROUP TIJANIN ELECTRIC POWER CONSTRUCTION CO LTD“ ОГРАНАК СТРАНОГ ПРАВНОГ ЛИЦА, БЕОГРАД и одговорног лица у правном лицу и изрекао новчану казну у износу од 100.000 динара за правно лице и новчану казну од 10.000 динара за одговорно лице, а пресуда је постала правоснажна и извршна.

Чланом 60 **Устава Републике Србије** ("Сл. гласник РС", бр. 98/2006 и 115/2021) јемчи се право на рад, у складу са законом. Свако има право на слободан избор рада. Свима су, под једнаким условима, доступна сва радна места.

Свако има право на поштовање достојанства своје личности на раду, безбедне и здраве услове рада, потребну заштиту на раду, ограничено радно време, дневни и недељни одмор, плаћени годишњи одмор, правичну накнаду за рад и на правну заштиту за случај престанка радног односа. Нико се тих права не може одрећи. Женама, омладини и инвалидима омогућују се посебна заштита на раду и посебни услови рада, у складу са законом.

Чланом 1. **Закона о раду** прописано је да права, обавезе и одговорности из радног односа, односно по основу рада, уређују се овим законом и посебним законом, у складу са ратификованим међународним конвенцијама. Права, обавезе и одговорности из радног односа уређују се и колективним уговором и уговором о раду, а правилником о раду, односно уговором о раду - само када је то овим законом одређено.

У складу са чланом 2. овог Закона, одредбе овог Закона примењују се на запослене који раде на територији Републике Србије, код домаћег или страног правног, односно физичког лица, као и на запослене који су упућени на рад у иностранство од стране послодавца ако законом није друкчије одређено.

Чланом 5. Закона прописано је да запослени, у смислу овог закона, јесте физичко лице које је у радном односу код послодавца. Послодавац, у смислу овог закона, јесте домаће, односно страног правно или физичко лице које запошљава, односно радно ангажује, једно или више лица.

Законом о странцима ("Сл. гласник РС", бр. 24/2018 и 31/2019) уређени су услови за улазак, кретање, боравак и враћање странаца, као и надлежност и послови органа државне управе Републике Србије, у вези са уласком, кретањем, боравком странаца на територији Републике Србије и њиховим враћањем из Републике Србије.

У складу са чланом 3. став 1 тачка 1) овог Закона странац је свако лице које нема држављанство Републике Србије. У складу са тачком 2) истог члана надлежни орган је организациона јединица Министарства унутрашњих послова, Дирекције полиције - ван седишта, која обавља послове у вези са кретањем и боравком странаца. У складу са тачком 7) запошљавање је заснивање радног односа или радно ангажовање странца у смислу прописа којима је уређено запошљавање странаца у Републици Србији.

Истовремено, Законом о странцима у члану 22. прописано је да је виза за дужи боравак (Виза Д) одобрење за улазак и боравак на територији Републике Србије у трајању од 90 до 180 дана. Странац коме је у складу са визним режимом за улазак у Републику Србију потребна виза и који намерава да у Републици Србији поднесе захтев за одобрење привременог боравка прибавља визу за дужи боравак.

Странац, коме је издата виза за дужи боравак по основу запошљавања, остварује право на запошљавање у складу са прописима који уређују запошљавање странаца. Пре истека рока важења визе за дужи боравак по основу запошљавања, странац подноси захтев за одобрење привременог боравка по основу запошљавања, ако његово пословно ангажовање у Републици Србији траје дуже од рока важења визе за дужи боравак.

У складу са чланом 23. Закона визу издаје дипломатско-конзуларно представништво, уколико овим законом није другачије одређено. Захтев за визу разматра и о њему одлучује дипломатско-конзуларно представништво на чијем конзуларном подручју подносилац захтева законито борави. У одређеним случајевима, изузетно, дипломатско-конзуларно представништво разматра и одлучује о захтеву који је поднео странац, који се законито налази на његовом конзуларном подручју, а нема боравак у тој држави, у случају када приложи доказе о хитности путовања у Републику Србију за које му је потребна виза. У државама у којима Република Србија нема дипломатско-конзуларно представништво, међународним уговором се може одредити узајамно заступање у поступку издавања виза. Изузетно, визу за краћи боравак може, у складу са чланом 34. овог закона, издати гранична полиција.

Чланом 1. Закона о запошљавању странаца ("Сл. гласник РС", бр. 128/2014, 113/2017, 50/2018 и 31/2019) прописано је да се овим законом уређују услови и поступак за запошљавање странаца у Републици Србији и друга питања од значаја за запошљавање и рад странаца у Републици.

Чланом 2. Закона прописано је да је у смислу овог Закона **странац** свако лице које нема држављанство Републике Србије; да је **запошљавање странца** закључивање уговора о раду или другог уговора којим странац без заснивања радног односа остварује права по основу рада у складу са законом; да је **послодавац** домаће или страног правно или физичко лице регистровано за обављање делатности у Републици, као и огранак и представништво страног послодавца регистрован за обављање делатности у Републици; да је **страни послодавац** страног правно или физичко лице регистровано у иностранству за обављање делатности; да је **упућено лице** странац који је запослен код страног послодавца код кога остварује права из рада, а који привремено на територији Републике обавља послове, односно врши услуге из делатности страног послодавца, у складу са законом, односно потврђеним међународним уговором.

У складу са чланом 14. Закона, радна дозвола је врста дозволе за рад која се издаје као: радна дозвола за запошљавање; радна дозвола за посебне случајеве запошљавања; радна дозвола за самозапошљавање. Странац са радном дозволом може у Републици да обавља само послове за које је добио дозволу.

Члан 15а. Закона прописује да се радна дозвола издата на основу визе за дужи боравак по основу запошљавања издаје најдуже на период важења визе за дужи боравак по основу запошљавања.

У складу са чланом 18. Закона радна дозвола за посебне случајеве запошљавања издаје се на захтев послодавца, и то за: упућена лица; кретање у оквиру привредног друштва; независне професионалце; оспособљавање и усавршавање.

Чланом 19. Закона прописано је да се радна дозвола за упућена лица запослена код страног послодавца издаје на захтев послодавца ради обављања послова или вршења услуга на територији Републике, на основу закљученог уговора о пословно-техничкој сарадњи са страним послодавцем, у складу са овим законом. Услов за издавање радне дозволе јесте да странац има: визу за дужи боравак по основу запошљавања или одобрење за привремени боравак странца; доказ да је упућено лице запослено код страног послодавца најмање једну годину; акт о упућивању на привремени рад у Републику којим се утврђује начин остваривања права и обавеза из рада, као и начин смештаја и исхране за време боравка и рада у Републици. Радна дозвола издаје се за период за који је закључен уговор између послодавца за кога се врше услуге и страног послодавца, али не дуже од годину дана. Радна дозвола за упућена лица може се продужити најдуже до две године, уз

сагласност министарства надлежног за послове запошљавања, а по претходно прибављеном мишљењу министарства надлежног за област којом се уређује делатност послодавца за послове или услуге од интереса за Републику. Изузетно, радна дозвола за упућена лица од стране страног послодавца регистрованог за обављање делатности у држави са којом Република има закључен међународни уговор којим се уређује упућивање, издаје се у поступку, сагласно условима и за период утврђен тим споразумом.

У складу са чланом 20. дозвола за упућена лица - ради обављања послова или вршења услуга по основу уговора о набавци робе, набавци или закупу машина или опреме и њене испоруке, инсталирања, монтаже, оправке или обучавања за рад на тим машинама или опреми издаје се под условима прописаним у члану 19. овог закона, за период дужи од 90 дана, односно за период потребан за обављање посла.

Чланом 21. Закона прописано је да радна дозвола за кретање у оквиру привредног друштва регистрованог у иностранству издаје се на захтев огранка, односно зависног друштва које је регистровано у Републици, у циљу привременог упућивања, односно премештања запосленог на рад у тај огранак, односно зависно друштво, под условом да је лице код страног послодавца запослено најмање годину дана на пословима руководиоца, менаџера или специјалисте за поједине области (кључно особље), као и да ће у Републици обављати исте послове. Изузетно од услова предвиђених у ставу 1. овог члана, радна дозвола за кретање у оквиру привредног друштва регистрованог у иностранству издаје се и на захтев огранка, односно зависног друштва које је регистровано у Републици, у циљу привременог упућивања, односно премештања запосленог приправника на рад у ту организациону јединицу, односно зависно друштво. Радна дозвола из ст. 1. и 2. овог члана издаје се под условима утврђеним у члану 19. овог закона на период док траје виза за дужи боравак по основу запошљавања или привремени боравак, али не дуже од једне године. Радна дозвола за кретање у оквиру привредног друштва може се продужити најдуже до две године, уз сагласност министарства надлежног за послове запошљавања, а по претходно прибављеном мишљењу министарства надлежног за област којом се уређује делатност послодавца за послове или услуге од интереса за Републику. Сагласност и мишљење из става 4. овог члана прибавља, по службеној дужности, организација надлежна за послове запошљавања.

У поступку издавања, продужења, поништавања и престанка важења дозволе за рад решава организација надлежна за послове запошљавања која те послове обавља као поверене, у складу са законом којим се уређује општи управни поступак, осим ако посебна питања овим законом или законом којим се уређује боравак странаца нису другачије уређена. Податке од утицаја на решавање у складу са овим законом, организација надлежна за послове запошљавања води у складу са начелима заштите података о личности, ефикасности, економичности, савесности и одговорности. У складу са чланом 26. Закона у поступку издавања, продужења, поништавања и престанка важења дозволе за рад у првом степену одлучује месно надлежна организациона јединица организације надлежне за послове запошљавања, одређена статутом. Против решења може се изјавити жалба. Коначно решење о жалби доноси министар надлежан за послове запошљавања. Против коначног решења тужбом се може покренути управни спор пред надлежним судом, у складу са законом.

Дозвола за рад издаје се најдуже за период утврђен овим законом и период за који траје боравак странца. Уз захтев за издавање дозволе за рад подносе се одговарајући докази о испуњености услова за издавање дозволе. Дозвола за рад продужава се, ако су у моменту подношења захтева за продужење испуњени услови за њено издавање.

Захтев за издавање, односно продужење дозволе за рад, подноси се организацији надлежној за послове запошљавања према месту привременог боравка или сталног настањена странца, односно према седишту послодавца или месту где се рад обавља, у зависности од врсте дозволе за рад. Захтев за продужење дозволе за рад подноси се најраније 30, а најкасније пре истека рока важења претходне дозволе.

У складу са чланом 31. Закона организација надлежна за послове запошљавања дужна је да води евиденцију о: дозволама за рад; странцима који остварују право на рад у складу са овим законом. Ове послове организација надлежна за послове запошљавања обавља као поверене послове, у складу са прописом којим је уређена ближа садржина података и начин вођења евиденција у области запошљавања.

Чланом 32. Закона прописано је да су органи и организације који обављају послове везане за боравак и запошљавање странца, други органи и организације који обављају послове у вези са остваривањем различитих права странца, као и организације послодавца и синдиката, дужни да непосредно и континуирано сарађују и размењују потребне информације између себе и са другим органима и организацијама у иностранству.

Министарство надлежно за послове запошљавања врши надзор над радом ималаца јавних овлашћења у вршењу послова државне управе поверених овим законом. Инспекцијски надзор над спровођењем овог закона, односно над испуњавањем услова за запошљавање странца у складу са овим законом, врши Инспекторат за рад.

Законом о потврђивању споразума о социјалној сигурности између Владе Републике Србије и Владе Народне Републике Кине, ("Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 12/2018), чланом 7. прописано је да се на запосленог кога послодавац са седиштем на територији једне стране уговорнице упуту на територију друге стране уговорнице да за њега обавља посао, примењују, у вези са тим послом, искључиво правни прописи прве стране уговорнице у току првих шездесет календарских месеци, као да је још увек запослен на територији прве стране уговорнице.

Уколико упућивање траје дуже од рока наведеног у ставу 1. овог члана надлежни органи страна уговорница или органи које они овласте могу се договорити о продужењу рока за још 24 месеца, при чему морају узети у обзир околности и врсту запослења.

Правилником о обједињеном захтеву за одобрење, односно продужење привременог боравак и издавање дозволе за рад странцу ("Сл. гласник РС", бр. 144/2020) прописани су изглед и садржина обрасца обједињеног захтева за одобрење, односно продужење привременог боравак странца са захтевом за дозволу за рад странцу, као и документација која се подноси уз захтев. Обједињени захтев подноси се Министарству унутрашњих послова Управи за странце Одељењу или Одсеку за странце и сузбијање ирегуларних миграција.

Кривичним закоником Републике Србије ("Сл. гласник РС", бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019) предвиђено је кривично дело трговине људима, а чланом 388. прописано је да ко силом или претњом, довођењем у заблуду или одржавањем у заблуди, злоупотребом овлашћења, поверења, односа зависности, тешких прилика другог, задржавањем личних исправа или давањем или примањем новца или друге користи, врбује, превози, пребације, предаје, продаје, купује, посредује у продаји, сакрива или држи друго лице, а у циљу експлоатације његовог рада, принудног рада, вршења кривичних дела, проституције или друге врсте сексуалне експлоатације, просјачења, употребе у порнографске сврхе, успостављања ропског или њему сличног односа, ради одузимања

органа или дела тела или ради коришћења у оружаним сукобима, казниће се затвором од три до дванаест година. Истовремено, ставом 10. истог члана прописано је да пристанак лица на експлоатацију или на успостављање ропског или њему сличног односа из става 1. овог члана не утиче на постојање кривичног дела из ст. 1, 2. и 6. овог члана.

Министарство унутрашњих послова Републике Србије упознало је Заштитника грађана са Упутством о начину поступања запослених у Министарству унутрашњих послова у случајевима трговине људима број: 01-11700/21, које је ступило на снагу 6. јануара 2020. године, као и са индикаторима за прелиминарну идентификацију жртава трговине људима за полицију.

Имајући у виду све напред наведено, а пре свега утврђене чињенице и околности у испитним поступцима контроле рада Министарства унутрашњих послова, Министарства за рад запошљавање, борачка и социјална питања и Центра за заштиту жртава трговине људима, Заштитник грађана није могао да утврди неправилности и незаконитости у актима и радњама наведених органа управе.

Међутим, с обзиром на утврђене чињенице и околности у вези са условима живота и рада вијетнамских радника у конкретном случају, током њиховог боравка у Републици Србији, те чињеницу о броју вијетнамских радника који су у одређеном временском периоду незаконито радили на територији Републике Србије, а поводом чега су надлежни органи предузели мере из своје надлежности, Заштитник грађана, сагласно члану 37. став 3. Закона о Заштитнику грађана ради унапређења рада органа управе и спречавања сличних ситуација у будућности, упућује следеће препоруке:

1. Потребно је да Министарство унутрашњих послова и Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања предузму активности у циљу упознавања грађана, странаца и послодаваца и промоције могућности подношења обједињеног захтева за одобрење, односно продужење привременог боравка и издавање дозволе за рад странцу, а у складу са Правилником о обједињеном захтеву за одобрење односно продужење привременог боравка и издавање дозволе за рад странцу.
2. Министарство унутрашњих послова и Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања заједнички ће иницирати и предузети све мере у оквиру својих надлежности, а у циљу успостављања и увођења обједињене дозволе за боравак и рад.
3. Министарство за рад, запошљавање борачка и социјална питања предузеће све мере у оквиру својих надлежности, а у циљу доношења и измене позитивно правних прописа, којима би се и упућеним лицима у смислу Закона о запошљавању странаца, обезбедио минимум радних права и права из радног односа који су гарантовани запосленима у Републици Србији.
4. Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања предузеће активности у циљу даљег јачања капацитета и улоге инспектора рада у борби против трговине људима и превенцији трговине људима у циљу радне експлоатације.
5. Министарство за рад, запошљавање борачка и социјална питања и Центар за заштиту жртава трговине људима предузеће активности ради даљег организовања обука за инспекторе рада о борби против трговине људима у

сврху радне експлоатације и индентификацији жртава, заштити и правима жртава трговине људима.

Министарство унутрашњих послова, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Центар за заштиту жртава трговине људима, у складу са чланом 37. став 6. Закона о Заштитнику грађана, обавештаваће Заштитника грађана у роковима од 90 дана о мерама предузетим на испуњавању препорука.

ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА

мр Зоран Пашалић

Доставити:

- *Министарству унутрашњих послова, на адресу Кабинета министарства, Београд, Булевар Михајла Пупина бр. 2а и адресу електронске поште: info@tuz.gov.rs*
- *Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, на адресу Кабинета министарства, Београд, ул. Немањина бр. 22-26 и адресу електронске поште: kabinet@minrzs.gov.rs*
- *Центру за заштиту жртава трговине људима, на адресу, Београд, ул. Немањина бр. 22-26*